

Gazetecilere hediye göndermek adet oldu

26. 02.2012

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis Gazetesi

Haber kaynakları genelde gazeteciler ile arasını iyi tutmayı severler. Böylece kendileri hakkında ileride çıkabilecek olumsuz bir haberin önüne geçme gayesinde dirler. Hediyeler de bunun için var.

Gazetecilik mesleğinin zor ama keyifli bir meslek olduğunu dile getirenlerdenim. Bir kez içine girildiğinde sizi kolay kolay bırakmayan bir meslek grubundan bahsediyoruz. Her meslekte olduğu gibi gazetecilikte de dikkat edilmesi gereken etik meslek ilkeleri bulunuyor. Gazetecilik mesleği için önem dediğim etik değerlerin başında; doğruluk, herkese eşit mesafe ve halkın çıkarlarını savunmak geliyor. Bu yazıda gazetecilerin tarafsızlığı veya haber kaynaklarıyla olan ilişkilerini etik değerler üzerinden değerlendireceğim.

Adil ve dengeli habercilik

Öncelikle şunun altını çizmeliyim ki habercilikte “mutlak” bir tarafsızlığın veya daha yaygın bir ifadeyle “mutlak” bir objektif duruşun var olduğuna inanmıyorum. Kullandığımız dil, kültürünüz, eğitiminiz, ideolojiniz ve daha birçok faktör tarafsız olmamızı zorlaştırıyor. Burada benimsenebilecek duruşlardan; haberde toplumun her kesimine eşit söz verebilmek, mümkün olduğunca fazla insan ile görüşebilmek ve daha da önemlisi adil ve dengeli olmaktır. Tüm bu saydıklarım haberci ile haber kaynaklarının sağlıklı bir ilişkisi ile mümkün görünüyor. Aksi durumda haber kaynağının gazeteciyi istediği şekilde yönlendirebileceği gibi, gazetecinin de kaynağını yanıltması mümkündür.

“Ben tarafsız bir gazeteciyim”

Kıbrıs Türk basınında gazeteciler ile haber kaynaklarının ilişkilerine göz attığımızda ortaya önemli sayılabilecek problemler çıkıyor. Herkesin herkesi tanıdığı küçük bir coğrafyada gazeteciler haber toplarken kaynaklar ile yakın temas kuruyor. “Bu temasları hangi düzeyde kuruluyor?” sorusu bizim için önemli. Eğer bu temaslar adil ve dengeli bir şekilde gazeteciliğin gerektirdiği bir düzeyde yapılıyorsa, ortada problem yok demektir. Ancak özellikle siyasi içerikli

haberlerde görülebileceği gibi haberler tek yanlı ve genelde muhataplara söz hakkı tanınmadan oluşturuluyor. Her ne kadar da: “Ben tarafsız bir gazeteciyim. Gördüğümü ve duyduğumu olduğu gibi yazarım” deseniz de tek yönlü habercilik sizi tarafsızlıktan uzaklaştırdığı gibi, taraf yapmaya da yetecektir.

“Sevimli” ilişkiler

Haber kaynakları genelde gazeteciler ile arasını iyi tutmayı severler. Böylece kendileri hakkında ileride çıkabilecek olumsuz bir haberin önüne geçme gayesinde dirler. Bir başka ifadeyle, haber kaynakları gazeteciler ile olan temaslarını en üst seviyede tutarlar. Zira topluma ulaştırabilecekleri bilgileri en hızlı ve güvenilir bir şekilde gazeteciler aracılığı ile yapabileceklerini biliyorlar. Geçtiğimiz günlerde Türkiye'nin ulusal kanallarından Kanal D'de bahsetmiş olduğumuz “sevimli” ilişkilere örnek teşkil eden bir olay yaşandı. Kanal D'nin “Günaydın” programının sunucusu İrfan Değirmenci kendisine gönderilen bir hediyeyi canlı yayında izleyicilere gösterdi. Sabah göreve geldiğinde masasının üzerinde bir gömlek ve kravat bulduğunu söyleyen İrfan Değirmenci, bununla birlikte bir de kartvizitin gömleğin üzerine ilişitirildiğini ifade etti. Söz konusu kartvizit İstanbul Deniz Otobüsleri'ne aitti.

Sev beni, seveyim seni

İstanbul Deniz Otobüsleri (İDO) ile Bursa Deniz Otobüsleri (BUDO) arasında geçtiğimiz aylarda başlayan rekabet anlaşılan o ki gazetecilere yarıyor. Belli ki İDO Basın Müşavirliği kendileri hakkında olumlu haberler çıkması için harekete geçmiş ve gazeteciye böyle bir hediye göndermiş. Bu hediye tam da gazeteci ile haber kaynağı arasındaki ilişkiyi zedeleyebilecek bir unsur olarak karşımıza çıkıyor. “Sev beni, seveyim seni” şeklinde bir anlayış ile yapılabilecek bir gazetecilik ancak, çıkar guruplarına hizmet verebilmektedir. Bu konuyu deşifre eden ve İDO yetkililerini mahcup eden davranışından dolayı İrfan Değirmenci'yi kutluyoruz.

Etik ilkeler çok açık

Doğan Yayın Grubu'nun 2012 yılının sonlarında revize ettiği Görsel ve İşitsel Basın Yayın İlkeleri'ne baktığımız zaman İrfan Değirmenci'nin kabul etmediği ve bir izleyicisine gönderdiği bu hediye'nin neden kabul edilmediğini daha net anlıyoruz. Söz konusu ilkelerde Doğan TV Holding Çalışanların Yükümlülükleri başlığı altında “Çıkar çatışmaları ve iş dışı faaliyetler” kısmında haber kaynaklarından gelebilecek hediyeler konusunda şu ifadeler yer alıyor: “Doğan TV yöneticileri ve çalışanları, değerlendirmelerini, dürüstlüklerini veya tarafsızlıklarını

etkilemeyi hedefleyen, ya da hedefliyormuş görüntüsü yaratabilecek hiçbir hediye kabul edemezler. Para değeri yüksek hediyeler, hisse senedi, yatırım payı bu kapsamdadır. Verenle benzer iş ilişkisi içinde bulunan hemen herkese sunuluyor olması koşuluyla şu nezaket göstergeleri kabul edilebilir: Parasal değeri küçük, anı değeri taşımak üzere yapılmış hediyeler; eğlence, sanat, spor olaylarına bilet; yemek davetleri; anma ya da ödül törenleri gibi düzenlemelere davetler; yardım dernekleri vb'nin düzenlediği davetler.”

Hediyeler dürüstlüğü zedeliyor

Görülüyor ki Doğan Yayın Grubu bu konudaki hassasiyetini yayın ilkelerine yansıtmış ve uyguluyor. Amerika Birleşik Devletleri Profesyonel Gazeteciler Derneği'nin kabul ettiği etik duruş Doğan Yayın Grubu'nun ilkelerini destekler nitelikte. “Gazeteciler, armağanları, iyilikleri, bedava gezileri ve özel muameleleri reddetmeli, gazeteci dürüstlüğünü zedeleyebilecek ikinci iş, siyasal bağlantı, kamu görevi ve sivil toplum örgütlerinde hizmet gibi işlerden kaçınmalıdırlar (İrvan, 2005).” Açıkça görülüyor ki haber kaynaklarından gazetecilere gelen hediyeler birçok etik ilke tarafından tarafsızlığa zarar veren ve gazetecilerin haber yaparken dürüstlüğünü etkileyen bir unsur olarak kabul ediliyor.

Kötü reklam

Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nin “Gazetecinin Doğru Davranış Kuralları” adı altın yayınlanan “Hediye” maddesinde; gazetecilerin kişisel hediyeleri reddetmesi isteniyor: “Yayın öncesi kararlarla ve yayınlarla ilgili önyargı, kuşku yaratacak her cinsten kişisel hediye ve maddi menfaat reddedilmelidir.” İrfan Değirmenci kendisine İDO tarafından gönderilen hediyesi şu ifadeler ile yorumladı: “Biz İDO ile ilgili iyi haberleri de veriyoruz, kötü haberleri de veriyoruz. Biz gazetecilerin görevi bu. Ama haklısınız hediye göndermek adet olmuş memlekette.” Değirmenci'nin bu ifadelerinden sonra konuya açıklık getiren bir açıklama İDO Basın Müşavirliği'nden yapıldı. Söz konusu açıklama özetle şöyle: “Her sene yılbaşında biz çalışanlara geldiği gibi bizler de kurumsal ilişkileri pekiştirme amaçlı Basın Müşavirliği olarak, çikolata, maket gemi veya gömlek gibi küçük hediyeleri uzun yıllardır listemizde bulunan kişilere gönderiyoruz. Olumlu veya olumsuz haber yapılması ile alakalı bir durum değildir.” Açıkçası İDO'dan yapılan açıklama beni ikna etmedi. Hele de deniş taşımacılığında rekabetin söz konusu olduğu bu günlerde. Tabii İDO kötü de olsa bir reklam yapmış oldu.

Kaynaklar

- İrvan, Süleyman (2005), Medya ve Etik, Der: Alankuş, Sevda, Medya, Etik ve Hukuk içinden, 2. baskı, İstanbul: Ser Matbaası